

Barbora Lukšová, Šárka Paclíková, Vratislav Vozník, Petr Hrázský

FSS SOC 706 Metodologie sociálních věd

Úkol č. 3: Návrh předběžného projektu

Vztah mezi etnicitou a bezdomovectvím

Vymezení předmětu a cíle výzkumu:

Bezdomovectví se v posledních letech dostává stále více do popředí veřejného zájmu ve vyspělých evropských zemích, i když v ČR naštěstí dosud nepatří mezi hlavní sociální problémy. Počet lidí bez trvalého obydlí v ČR významně vzrostl po roce 1989 v souvislosti s klesajícími veřejnými výdaji do bytové výstavby, razantnější deregulací nájemného, rostoucí nezaměstnaností, aktivnější obecní politikou v oblasti vymáhání nedoplatků na nájemném a tvrdším postupem vůči neplatičům obecně. Se specifickou situací se setkáváme u romských rodin, které se obvykle přestěhují do bytu jiné rodiny (často svých příbuzných) nebo žijí v dočasně uvolněných bytech těch rodin, které odešly do některé ze západních zemí, kde se pokoušejí získat azyl. (vaše úvaha nebo citujete?) Cílem výzkumu je ověřit, zda skutečně existuje jasně definovatelný vztah mezi příslušností k etnické skupině a bezdomovectvím.

Výzkumná otázka:

Do jaké míry je bezdomovectví spojeno s příslušností k romskému etniku?

Výše zmíněný výzkumný kontext evokuje hlubší otázku, do jaké míry mohou hodnoty skupiny působit jako prevence bezdomovectví? S příkladem fungování Romské subkultury.

Odvozené otázky:

1. Jaké množství lidí (vyjádřeno v procentech) mezi dotazovanými bezdomovci se hlásí romskému etniku?
2. Jaká je průměrná délka trvání bezdomovectví u bezdomovců romského etnika a u ostatních?

Kontext výzkumu:

Existuje rozsáhlá škála studií, které se zabývají romskou problematikou, kulturním a sociálním životem romské populace, etnickou diskriminací a řadou

dalších otázek. Z těchto studií mimo jiné vyplývá, že v romské populaci stále do jisté míry přežívá tradiční kočovný způsob života a sociální vazby založené na kastovním uspořádání a loajalitě vůči uznávaným vůdcům, což může v některých případech vést k problémům při adaptaci na kulturní a sociální hodnoty většinové populace. V řadách romské komunity je velmi častým jevem nezaměstnanost (rovněž z důvodu existujících předsudků mnoha zaměstnavatelů, kteří se všemožně vyhýbají zaměstnávání občanů romské národnosti), mnohdy nejsou respektovány základní principy vzájemného soužití a významným problémem je rovněž vysoká míra kriminality.

Tradiční způsob života a bydlení v romských osadách na slovenském venkově jsou uváděny jako hlavní důvody, proč není v romské komunitě obvyklé platit za bydlení. Ačkoliv romské rodiny jsou většinou velmi početné, takže jejich úhrnné příjmy z dávek státní sociální podpory mohou dosahovat poměrně vysokých částek, častým jevem je neplatičství (nájemného i poplatků za energie a další služby spojené s bydlením). Domácnostem, které dlouhodobě nehradí své závazky, bývá často odpojena dodávka elektrické energie, telefony, plyn apod., poměrně častým řešením v těchto situacích jsou však nelegální přípojky a odběry energií z veřejných zdrojů nebo od sousedů. Po roce 1990 začaly obce i v rámci romské komunity uplatňovat aktivnější přístup při vymáhání nedoplatků na nájemném, který v krajních případech skončil soudním rozhodnutím o vystěhování z bytu.

Rómové obvykle žijí v početných domácnostech s mnoha dětmi, které často žijí s rodiči až do dospělosti. Přehlněnost bytů, v nichž žijí romské rodiny, je rovněž často způsobena přistěhováním příbuzných (imigranti ze Slovenska, domácnosti navracené z některých zemí, kde žádaly o azyl, příbuzní vystěhovaní z bytu z důvodu dluhů na nájemném apod.). V některých případech souvisí stěhování romských rodin s faktem, že přehlněnost bytu je jedním z důležitých kritérií zohledňovaných bodovým systémem při přidělování uvolněných obecních bytů.

Z řad Rómů se obvykle nestávají bezdomovci ve smyslu níže uvedené definice, v případě soudního vystěhování z bytu bez nároku na náhradní ubytování se obvykle přestěhují ke svým příbuzným, což vede k rostoucímu počtu osob žijících v jednom bytě a zvyšujícímu se počtu přehlněných bytů. Proces přesídlování problémových skupin romské populace je v některých městech organizován tak, že dochází ke vzniku ghett a sociální segregaci Rómů ve vyhrazených oblastech. Mediálně nejznámějším případem je Maticní ulice v Ústí nad Labem, kde bylo

vyčleněno několik domů pro neplatiče z řad romské komunity. Ačkoliv v tomto případě nestál v pozadí žádný rasistický motiv, ukázalo se, že uvedené řešení není vyhovující a vede k ještě větší segregaci a problémům ve vzájemném soužití.

Hypotéza:

Počet lidí, kteří se hlásí k romskému etniku, mezi bezdomovci je nižší než ve zbytku populace České republiky.

Operacionalizace hypotézy:

Bezdomovec:

Člověk, který z úředního hlediska může i nemusí mít trvalý pobyt, přesto postrádá pravidelný a přiměřený příbytek k přenocování.

Příslušník romského etnika:

Člověk, který uvede v dotazníku, že patří k romskému etniku.

Zkoumaný vzorek populace:

Základní soubor budou tvořit osoby odpovídající definici bezdomovce.

Základními zdroji informací pro náš výzkum budou samotní bezdomovci a údaje Českého statistického úřadu potřebné pro srovnání výsledků našeho šetření.

Literatura:

MOŽNÝ, I. Česká společnost : nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života, 1.vyd., Praha: Portál, 2002. 207 s., ISBN 80-7178-624-1

THOMPSON, Kenneth W. Klíčové citace v sociologii : hlavní myslitelé, pojmy a témata. [Přel. Ogrocký J.] 1. vyd., Brno: Barrister & Principal, 2001. 267 s., ISBN 80-85947-68-4

BAUMAN, Z. Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie [Přel. Ogrocká J.] 2.vyd., Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. 249 s., ISBN 80-85850-90-7

MILLS, Charles W. Sociologická imaginace, 1.vyd., Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 310 s., ISBN 80-86429-04-0

FITZPATRICK, S. Single homelessness, an overview of research in Britain, 1.vyd., Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004. 96 s.,

JANKŮ, K. Otázky kolem rómské emigrace do Kanady, Biograf 23, 2000, Virtuální institut, o.p.s., Praha, ISSN: 1211-5770

STAROSTOVÁ, O. Tradice v rómské osadě, Biograf 23, 2000, Virtuální institut, o.p.s., Praha, ISSN: 1211-5770

Uvádíte-li literaturu a citujete z ní, je nutné odkaz zmínit v textu! (viz Sociologický časopis).

Zajímavě vystavěná hypotéza

S pozdravem

Daniela Ryšavá